

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.04.1997, sp. zn. 2 Cdon 988/96, ECLI:CZ:NS:1997:2.CDON.988.1996.1

Číslo: 59/1998

Právní věta: Svědkem ve smyslu ustanovení 476b o. z. je jen taková osoba, která je touto funkcí předem pověřena a je s tímto pověřením srozuměna; není tedy tímto svědkem při pořizování závěti ten, kdo byl tomuto úkonu jen náhodně přítomen.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.04.1997

Spisová značka: 2 Cdon 988/96

Číslo rozhodnutí: 59

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Závěť

Předpisy: 40/1964 Sb. § 476b

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 59

Svědkem ve smyslu ustanovení 476b o. z. je jen taková osoba, která je touto funkcí předem pověřena a je s tímto pověřením srozuměna; není tedy tímto svědkem při pořizování závěti ten, kdo byl tomuto úkonu jen náhodně přítomen.

(Usnesení Nejvyššího soudu z 28. 4. 1997, [2 Cdon 988/96](#))

Usnesením ze dne 15. 5. 1995 vyslovil Městský soud v Brně, že závěť zůstavitelky ze dne 26. 4. 1993, sepsaná strojem a podepsaná vlastní rukou zůstavitelky i dvěma svědky, je neplatná. Důvod neplatnosti spatřoval soud v tom, že jeden ze svědků, R. F., je synem závětní dědičky K. F., ačkoliv podle zákona nemohou být osoby blízké dědicům svědky při pořizování závěti (§ 476f o. z.).

Na základě odvolání závěti povolané dědičky K. F. rozhodoval ve věci Krajský soud v Brně, který usnesením ze dne 7. 2. 1996 potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Odvolací soud se zabýval zejména tvrzením odvolatelky, že u pořizování závěti byl přítomen další svědek, a to Ing. M. K., který sice závěť nepodepsal, ale je připraven ji podepsat, jakmile mu to soud umožní. Odvolací soud pak zaujal stanovisko, „že pouhá přítomnost Ing. M. K. při tom, že zůstavitelka prohlásila, že listina sepsaná Dr. R. K. obsahuje její poslední vůli, však nestačí k tomu, aby ho bylo možné považovat za svědka ve smyslu ustanovení § 476b o. z. Svědek podle ustanovení § 476b o. z. není náhodný

pozorovatel prováděného úkonu, který o tom, co pozoroval, později vypovídá (jako např. svědek v řízení před soudem podle ustanovení § 126 o. s. ř.), nýbrž je osobou, která je výkonem této „funkce“ (funkce svědka, jehož postavení je upraveno hmotným právem) předem pověřena a s tímto svým postavením je také srozuměna. Tento požadavek v případě Ing. M. K. splněn nebyl“. Odvolací soud též dospěl k závěru, že „ustanovení §476 odst. 2 o. z., které pod sankcí neplatnosti závěti předepisuje, že v závěti musí být uveden den, měsíc a rok, kdy byla závěť podepsána, se vztahuje na všechny formy závěti, tedy i závěť porízenou podle ustanovení § 476b o. z. Není sice vyloučeno, aby svědek přítomný společně s dalším svědkem projevem zůstavitele o tom, že listina obsahuje jeho poslední vůli, podepsal závěť později než sám zůstavitel (s uvedením data, kdy k podepsání došlo), ovšem muselo by se tak stát nejpozději před okamžikem smrti zůstavitele. To z toho důvodu, že se dědictví nabývá smrtí zůstavitele (§ 460 o. z.) a neplatnost závěti v tento rozhodný okamžik, kdy práva a povinnosti zůstavitele přecházejí na jeho dědice, nelze dodatečně (po smrti zůstavitele) zhojit“. Soud však připustil proti svému rozhodnutí dovolání, neboť rozhodnutí má zásadní právní význam, když jde o novou problematiku, neboť porízení závěti v jiné písemné formě podle § 476b o. z. bylo upraveno až novelou občanského zákoníku z roku 1991, účinnou od 1. 1. 1992.

Proti usnesení odvolacího soudu podala K. F. dovolání, které opírá o důvody uvedené v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. (dovolatelka též odkazuje na § 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř., avšak v dovolání žádné skutečnosti, které by bylo možno kvalifikovat jako dovolací důvod, upravený v tomto ustanovení, neuvádí). Dovolatelka nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, podle kterého musí být svědek závěti jako svědek dopředu pověřen a musí být se svým postavením svědka též srozuměn, a dovozuje, že takový požadavek nevyplývá ze zákona a v běžném životě by přinesl značné potíže. Polemizuje dále s názorem, podle ní obsaženým v napadeném rozsudku, že totiž svědci musí svými podpisy stvrdit i výslovný projev vůle zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli, i když dodává, že v dané věci byla tato podmínka z opatrnosti splněna. Konečně dovolatelka dovozuje, že svědek může závěť podepsat kdykoliv, bez časového omezení. Ze všech těchto důvodů dospívá dovolatelka k závěru, že sepsání závěti byl kromě podepsaných svědků JUDr. R. K. a R. F. přítomen další svědek, Ing. M. K., který je připraven závěť podepsat, jakmile mu to soud umožní. Proto dovolatelka požaduje, aby dovolací soud zrušil jak napadené usnesení, tak i předchozí usnesení soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

K dovolání se vyjádřili účastníci řízení PhDr. Z. K., J. N. a R. N., kteří navrhují zamítnutí dovolání a odkazují na věcně správné usnesení odvolacího soudu.

Nejvyšší soud svým usnesením dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., že jsou splněny i další podmínky dovolacího řízení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.) a že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., věc přezkoumal, ale dovolání neshledal důvodným.

Závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevít, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť podepsat (§ 476b o. z.). Svědkem nemůže být závěti povoláný dědic ani osoby mu blízké (§ 476f o. z.). Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (§ 460 o. z.); z této skutečnosti je třeba dovodit, že závěť, na jejímž základě má závěti povoláný dědic nabýt dědictví, musí být platná v okamžiku smrti zůstavitele. Je-li závěť v okamžiku smrti zůstavitele neplatná, nelze tuto neplatnost dodatečně po smrti zhojit. Přitom skutečnost, že závěť nebyla podepsána dvěma svědky, kteří splňují zákonné podmínky, stanovené zejména v § 476e a v § 476f o. z., je důvodem absolutní neplatnosti závěti. Svědkem pak není jakákoliv osoba, která byla sepsání závěti přítomna, ale osoba, která byla

zůstavitelem za svědka určena a která s tímto určením projevila souhlas; určení svědka i jeho souhlas mohou být projeveny i konkludentně.

Skutečnost, že zůstavitel sám volí osoby, které budou svědky, je jednou ze záruk skutečnosti, že je věrohodným způsobem osvědčeno, že závěť obsahuje jeho vůli.

Vzhledem k tomu, že v dané věci k okamžiku smrti zůstavitel závěť, kterou zůstavitelka nenapsala vlastní rukou, nepodepsali dva svědci splňující zákonné požadavky, je závěť absolutně neplatná. Tuto neplatnost by nebylo možno zhojit ani v případě, kdyby bylo prokázáno, že zůstavitelka projevila vůli, aby svědkem byl i Ing. M. K. (takové skutkové zjištění však soudy neučinily). Proto je rozhodnutí odvolacího soudu, s jehož právními závěry se dovolací soud ztotožňuje, správné a nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. 1, věta před středníkem, o. s. ř.).